

Fortbildning – en bristvara

En rapport om fysioterapeuters tillgång till fortbildning.
Medlemsundersökning 2024

Innehåll

Inledning.....	3
Sammanfattning	4
Fysioterapeuterna tycker	5
Resultat.....	6
Färre än en av tre har tillräcklig fortbildning för en säker vård	6
För få har en individuell fortbildningsplan.....	6
Bristande fortbildning – en orsak till etisk stress.....	7
Tillgång till fortbildning varierar mellan olika sektorer	7
Tid, pengar och tillgång till fortbildning begränsande faktorer	7
Brist på tid och pengar	8
Otilräckligt fortbildningsutbud	8
Extern, intern och egen fortbildning	9
Bilaga 1: samtliga diagram.....	10
Bilaga 2: regionala resultat angående tillgång till fortbildning	13
Om Fysioterapeuterna.....	16

Inledning

Fysioterapeuter är den tredje största legitimerade yrkesgruppen i svensk hälso- och sjukvård. Varje år undersöker och behandlar fysioterapeuter ett stort antal patienter, 2023 noterades nästan åtta miljoner¹ patientbesök.

Fysioterapeutyrket är autonomt och fysioterapeuterna arbetar självständigt. Fysioterapeuten bedömer och diagnosticerar samt har en bred arsenal av interventioner. Vi arbetar förebyggande och behandlande med habiliterande och rehabiliterande insatser.

Många möter en fysioterapeut vid skada eller smärta, men med 17 olika specialinriktningar så finns fysioterapeuter där före och efter operationer, i rehabiliteringen efter cancersjukdomar, i psykiatri, i vården för kvinnor efter graviditet och förlossning och på intensivvårdsavdelningar. Bland mycket annat.

Fysioterapeuter besitter en unik specialiserad kompetens som ingen annan yrkesgrupp i vården kan ersätta. Men den kompetensen behöver underhållas. Ett yrkesliv i Sverige är omkring 40 år långt, under denna tidsperiod kommer aktuell kunskap att bytas ut många gånger. Kontinuerlig fortbildning är därför centralt för att kunna ge patienterna en patientsäker vård, uppdaterad enligt aktuell forskning. Men som rapporten visar finns det stora brister. De påverkar fysioterapeuternas arbetsmiljö, och de riskerar att påverka den vård som patienterna får.

Vi utgör en viktig del i vårdkedjan, och i teamarbetet. Dessutom är fysioterapeutiska insatser resurs- och kostnadseffektiva och minskar behovet av exempelvis operationer och läkemedelsanvändning. Att få vård hos en fysioterapeut kan för personen innebära minskat lidande och förbättrad livskvalitet, vilket kan öka arbetsförmåga och förebygga och minska sjukskrivning. Men fysioterapeuters insats värderas inte tillräckligt högt. För en patientsäker, hållbar och effektiv hälso- och sjukvård måste det kontinuerliga lärandet genom fortbildning prioriteras. Allt annat är resursslöseri.

Cecilia Winberg, ordförande för Fysioterapeuterna

¹ SKR, verksamhetsstatistik 2023, 2023-05-21, [Verksamhetsstatistik-2014-2023-SKR.xlsx \(live.com\)](#)

Sammanfattning

Fysioterapeuterna har genomfört en enkätundersökning bland våra medlemmar med fokus på bland annat fortbildning. Enkäten skickades ut till 10 001 yrkesverksamma fysioterapeuter, varav närmare 3700 svarade på enkäten.

Fortbildning innebär en kontinuerlig uppdatering av kunskaper och färdigheter, och är ett grundkrav för ett professionsyrke som är reglerat genom legitimation. I enkäten definierades fortbildning på följande vis: ”Med fortbildning menar vi de aktiviteter du genomfört för att upprätthålla de kunskaper, färdigheter och egenskaper som krävs för din legitimation.”

Svaren ger en tydlig bild av att det finns stora brister i förutsättningarna att upprätthålla och utveckla sin kompetens. Bristerna påverkar inte bara kompetensförsörjningen utan även arbetsmiljön och patientsäkerheten.

Rapporten sammanställer de viktigaste svaren från enkäten och ger också skarpa förslag på vad vi anser är nödvändiga förändringar framåt.

I bilaga 2 finns en genomgång av resultat fördelade på regioner.

Undersökningen visar att

- Ungefär var tredje, 30 procent, uppger att de inte erhållit den fortbildning de behöver för att kunna bedriva en god och säker vård.
- Drygt fyra av tio, 42 procent anser att förutsättningarna för att upprätthålla och utveckla kompetensen var små till mycket små.
- Drygt fyra av tio, 44 procent, har ingen överenskommen fortbildningsplan.
- Sju av tio, nästan 70 procent, anser att det fanns otillräckligt med pengar för fortbildning.
- Nästan hälften, 48 procent, av fysioterapeuterna ägnade mindre än en till två dagar åt extern fortbildning under 2023.
- Var tredje, 32 procent, av fysioterapeuterna hade ingen internutbildning alls under 2023.

Fysioterapeuterna tycker

Rapporten visar att allt för få fysioterapeuter har erhållit den fortbildning de behöver för att bedriva en god och säker vård. Fysioterapeuterna anser att:

- **Det behövs en reglering som tydliggör arbetsgivarens fortbildningsansvar.** Arbetsgivarens skyldighet att säkerställa fortbildning för fysioterapeuter måste regleras nationellt, genom föreskrift eller lag.
- **Det ska finnas öronmärkta resurser för fortbildning i verksamheterna.** Vår undersökning visar tydligt att när resurser inte är avsatta specifikt för ändamålet så är risken stor att fortbildning prioriteras bort.
- **Alla fysioterapeuter ska ha rätt till fortbildning motsvarande minst 12 dagar/år.** Inom hälso- och sjukvården är kontinuerlig fortbildning centralt, då daterad kunskap i värsta fall kan leda till att en patient får fel vårdinsats eller skadas. Någon särskild reglering av vårdprofessionernas kontinuerliga fortbildning finns dock inte i dag.
- **Alla fysioterapeuter ska ha en individuell fortbildningsplan.** Den ska baseras på den enskilde fysioterapeutens behov, med tydlig koppling till vad verksamheten behöver.
- **Krav på fortbildning i alla verksamheter, med regelbunden uppföljning.** Fysioterapeuterna ser att alla verksamheter, oavsett driftsform, ska omfattas av samma krav på att tillhandahålla relevant fortbildning till sina medarbetare. Detta bör följas upp.
- **Regionpolitiker behöver ta sitt ansvar för verksamheternas förutsättningar.** Det är politiker som fattar beslut om hur vården ska organiseras, prioriteras och resurssätts. Brist på fortbildning för vårdens legitimerade yrkesgrupper leder till en patientosäker vård men också risk att tappa kompetent personal. Politiker behöver ta sitt ansvar och ge förutsättningar för en verksamhet där tillgång till fortbildning är garanterat.

Resultat

En av tre har inte tillräcklig fortbildning för en säker vård

Undersökningen visar att:

- Var tredje uppger att de inte erhållit den fortbildning de behöver för att kunna bedriva en god och säker vård.
- Drygt fyra av tio anser att förutsättningarna för att upprätthålla och utveckla kompetensen var små till mycket små.
- Drygt fyra av tio har ingen överenskommen fortbildningsplan.

Totalt 43 procent anser att förutsättningarna för att upprätthålla och utveckla sin kompetens var små till mycket små. Resultatet är oroväckande då medarbetarnas är hälso- och sjukvårdens viktigaste resurs. Uppdaterade kunskaper, färdigheter och förmågor är avgörande för att kunna ge en god och säker vård i varje patientmöte.

I linje med det svarande 30 procent av fysioterapeuterna att de inte alls eller i låg grad instämmer i att de erhållit den fortbildning de behöver, på betald arbetstid, för att kunna ge en god och säker hälso- och sjukvård.

Brister i fortbildningsinsatser kan på sikt leda till uppenbara patientsäkerhetsrisker och en ineffektiv vård. Den snabba kunskapsutvecklingen inom hälso- och sjukvården kräver ett systematiskt kontinuerligt lärande. En individuell fortbildningsplan bör utgöra basen för det arbetet.

För få har en individuell fortbildningsplan

En förutsättning för en strukturerad och ändamålsenlig fortbildning är att varje fysioterapeut har en individuell fortbildningsplan. Våra resultat visar dock att 44 procent av fysioterapeuterna inte har en överenskommen plan med sin chef. Det finns också tydliga brister i hur planen följs upp. Dessa brister försvårar både fysioterapeutens och verksamhetens utveckling.

Fritextsvaren ger också uttryck för att en fortbildningsplan i sig inte är tillräckligt, det behövs också förutsättningar i arbetsvardagen att omsätta nya kunskaper, färdigheter och förmågor i det praktiska arbetet.

”Det är lite tid för reflektion och lärande på arbetstid, jag har fått gå en del kurser de senaste åren men har sällan tid att efteråt att reflektera och implementera dessa kurser i min kliniska vardag. Det är pressat tid och personalmässigt så reflektion och lärande stryker ofta på foten för patientarbetet.”

Bristande fortbildning – en orsak till etisk stress

Förutom att riskera negativa effekter på vårdens kvalitet ger bristande fortbildningsinsatser också en negativ inverkan på kompetensförsörjningen, det vill säga möjligheten att rekrytera fysioterapeuter, liksom en negativ inverkan på arbetsmiljön genom att det riskerar att skapa en etisk stress hos personalen.

I Fysioterapeuternas rapport "Hälften överväger att lämna" framkom att omkring var fjärde fysioterapeut upplevde brist på fortbildning som en orsak till etisk stress.²

I fritextsvaren framkommer också att en del fysioterapeuter fortbildar sig på sin fritid, men att det skapar en obalans mellan arbetsliv och fritidsliv vilket kan leda till stress och sämre välbefinnande.

"Det känns nästan omöjligt att få vidareutbildning som fysioterapeut utan att bekosta det själv och ta ledigt för det."

Tillgång till fortbildning varierar mellan olika sektorer

Vid nedbrytning på sektorsnivå framkommer att fysioterapeuter inom kommunal sektor i högre utsträckning anser att de inte erhållit den fortbildning de behöver för att kunna ge en god och säker vård samt sämre tillgång till relevant information som till exempel riktlinjer och kunskapsstöd. På universitetssjukhusen är förutsättningarna generellt bättre jämfört med regional och kommunal primärvård samt sjukhus/lasarett.

Tid, pengar och tillgång till fortbildning begränsande faktorer

Undersökningen visar att:

- Sju av 10 fysioterapeuter anser att det fanns otillräckligt med pengar för fortbildning.
- Två tredjedelar anser att det inte fanns tillräckligt med tid för fortbildning.
- Nästan hälften av fysioterapeuterna ägnade mindre än en till två dagar åt extern fortbildning under 2023.

² Fysioterapeuterna, *Varannan överväger att lämna*, [rapport-1.-arbetsmiljo_klar.pdf](#) 2025-02-20, s. 13.

- Var tredje fysioterapeut hade ingen internutbildning alls under 2023. Hälften av fysioterapeuterna la från mindre än en till två timmar på intern fortbildning per vecka.
- Mer än fyra av 10 fysioterapeuter ägnar sig åt egen fortbildning mindre än en timme per vecka.
- Mer än varannan anser att fortbildningsutbudet var otillräckligt.

Brist på tid och pengar

Resurser för fortbildning, i form av tid och pengar, var i mycket stor utsträckning otillräckligt tillsatt. Nästan 70 procent ansåg att det inte fanns tillräckligt med pengar för fortbildning, och 64 procent ansåg att det inte fanns tillräckligt med tid.

Tiden för såväl extern som intern och egen fortbildning var för de flesta fysioterapeuter mycket begränsad. I fritextsvaren framkommer bland annat att arbetsgivarens ekonomi och sparkrav i vissa fall innebar utbildningsstopp vilket naturligtvis påverkar möjligheten till fortbildning. I vissa fall saknas öronmärkta pengar till fortbildning varför pengar istället används till annat.

I fritextsvaren återkommer också att fysioterapeuter behöver prioritera bort fortbildning för att klara produktionsmålen.

"På vår arbetsplats ligger pengar för fortbildning i samma pott som för utrustning och kläder. Så behöver vi ny jacka, mindre pengar för fortbildning. Inga öronmärkta pengar finns."

"På grund av personalbrist gäller det att jobba på... dvs "släcka bränder" så att verksamheten flyter på så bra som möjligt."

"Fortbildning begränsas av ekonomi, avvägningar mot produktionsbortfall."

"När man är kort om personal går patientarbetet i första hand vilket gör att fortbildning prioriteras lågt."

Otillräckligt fortbildningsutbud

Drygt hälften av fysioterapeuterna ansåg att fortbildningsutbudet var otillräckligt. Internutbildning och kurser på universitetsnivå efterfrågas liksom tydligare riktlinjer från arbetsgivare vad gäller fortbildning. Det framkommer även behov av ökad tillgänglighet på fortbildningsaktiviteter, till exempel genom distansutbildningar, men även att det saknas fortbildning inom vissa specifika områden, till exempel inom trauma, vuxenhabilitering och palliativ vård.

Extern, intern och egen fortbildning

Undersökningen visar att:

- Nästan hälften av fysioterapeuterna ägnade mindre än en till två dagar åt extern fortbildning under ett år.
- Närmare sex av tio fysioterapeuter deltog i internutbildning mindre än en timme per vecka.
- Drygt fyra av tio ägnade sig åt egen fortbildning mindre än en timme per vecka. Knappt hälften ägnade en till två timmar per vecka åt egen fortbildning.

Nästan hälften av fysioterapeuterna, 48 procent, ägnade mindre än en till två dagar åt extern fortbildning under 2023. I en så kunskapsstärkt verksamhet som hälso- och sjukvården är antalet dagar extern utbildning oroväckande lågt. Extern utbildning innefattar ofta inhämtande av ny kunskap, samskapande och gemensam problemlösning utanför den egna organisationen, genom exempelvis kurser och konferenser. Extern fortbildning kan bidra till att nya kunskaper och arbetssätt omsätts i verksamheten, och det ger också möjlighet att fasa ut förlegade kunskaper och arbetssätt.

Drygt hälften av fysioterapeuterna, 57 procent, deltog i internutbildning mindre än en timme per vecka. Internutbildning kan innebära att gå igenom patientfall på en rond, men också att det på arbetsplatsen formaliseras tid för reflektion tillsammans. Den interna utbildningen på arbetsplatsen är en mycket viktig del av att utveckla kunskap samt arbetssätt som främjar kunskapsöverföring. Det är också en förutsättning för utveckling av arbetssätt och identifiering av processer och vårdinsatser som kan utvecklas och leda till bättre vård för patienterna. En timme per vecka är kort tid till detta.

Totalt 44 procent ägnade sig åt egen fortbildning mindre än 1 timme per vecka. Knappt hälften, 45 procent, ägnade en till två timmar per vecka åt egen fortbildning. Egen fortbildning innebär till exempel litteraturgenomgång eller informationsinhämtning av nya riktlinjer. Det är en viktig del av arbetet då kunskapsutvecklingen sker mycket fort. Att ägna så lite tid som fysioterapeuterna anger i enkäten ser vi som oroväckande.

En tolkning av resultaten är att tid för egen fortbildning inte avsätts av arbetsgivaren och att det inte finns systematiska tillvägagångssätt för fortbildning internt eller externt.

Bilaga 1: samtliga diagram

Diagram 1. Förutsättningar för fortbildning utifrån verksamhetsbehov under 2023

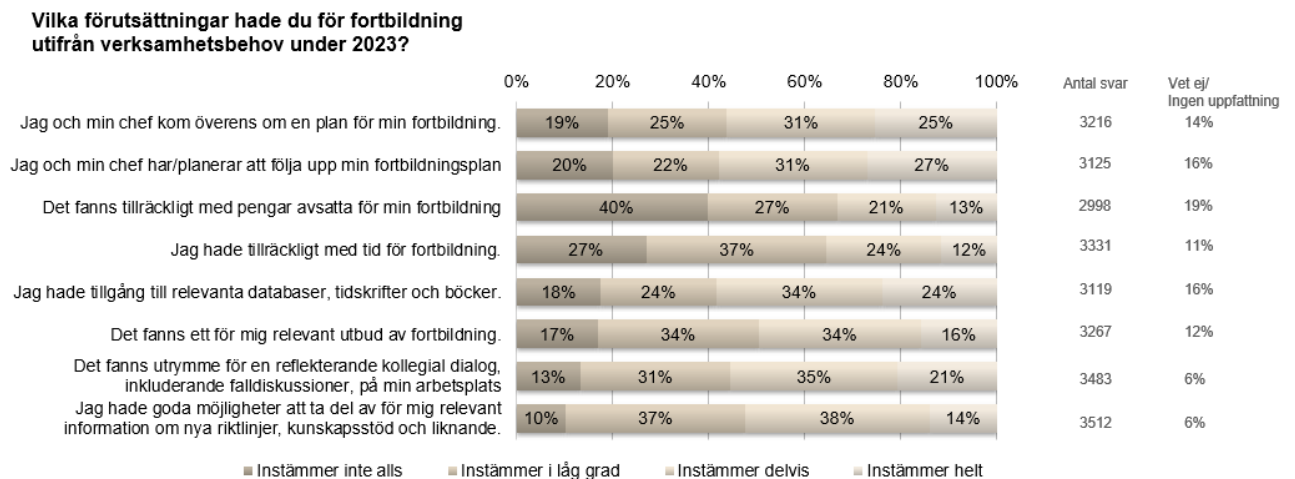
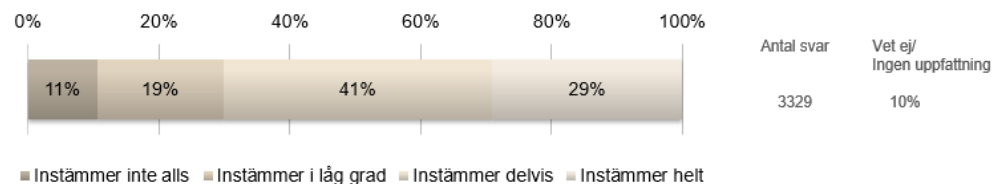

Diagram 2. Andel som anser att de erhållit tillräcklig fortbildning för att ge god och säker hälso-och sjukvård samt förutsättningar att upprätthålla och utveckla kompetens.

Anser du att du har erhållit den fortbildning du behöver (på betald arbetstid) för att kunna ge en god och säker hälso- och sjukvård?

Hur ser du generellt på dina förutsättningar på att upprätthålla och utveckla din kompetens?

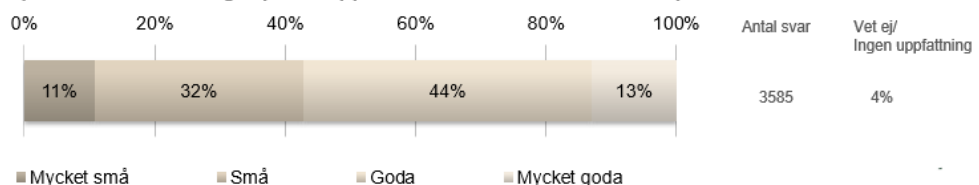
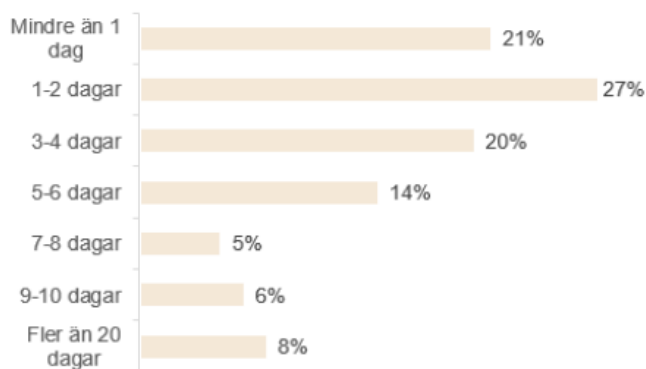

Diagram 3. Antal dagar under 2023 ägnade åt extern fortbildning

Extern fortbildning

**Hur många dagar ägnade du dig uppskattningsvis
åt extern fortbildning på arbetstid under 2023?**

Respondenten fick fylla i fritt och svaren har i efterhand blivit kategoriserade.

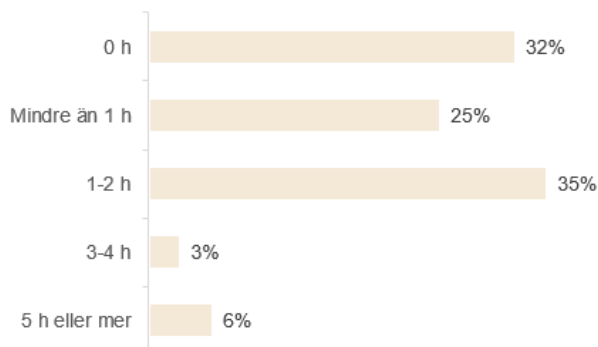
Antal svar: 3620

Diagram 4. Antal timmar per vecka ägnade åt internutbildning

Internutbildning

**Hur många timmar per vecka deltog du
uppskattningsvis i internutbildning under arbetstid
under 2023?**

Respondenten fick fylla i fritt och svaren har i efterhand blivit kategoriserade.

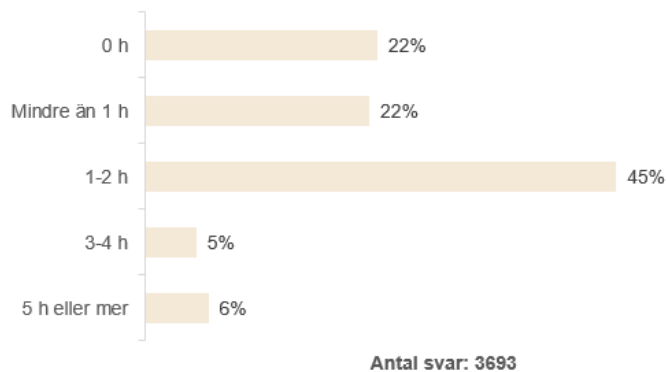
Antal svar: 3693

Diagram 5. Antal timmar per vecka ägnade åt egen fortbildning

Egen fortbildning

Hur många timmar per vecka ägnade du dig uppskattningsvis åt egen fortbildning under arbetstid under 2023?

Respondenten fick fylla i fritt och svaren har i efterhand blivit kategoriserade.

Bilaga 2: regionala resultat angående tillgång till fortbildning

Tabellerna visar hur fysioterapeuterna har svarat, fördelade på den region de är yrkesverksamma inom, oavsett arbetsgivare. Svaren omfattar alltså fysioterapeuter som är anställda av såväl regionen som av privata arbetsgivare samt kommuner.

Tabell 1. Regionala resultat. Andel som anser att de inte fått tillräcklig fortbildning på betald arbetstid för att ge en god och säker vård³. *I ordning från högst till lägst andel*

1.	Örebro	41%
2.	Dalarna	38%
3.	Blekinge	37%
4.	Västerbotten	36%
5.	Jämtland/Härjedalen	35%
6.	Sörmland	34%
7.	Kalmar	34%
8.	Halland	33%
9.	Värmland	32%
10.	Stockholm	32%
11.	Västernorrland	31%
12.	Skåne	30%
13.	Gotland	30%
14.	Uppsala	28%
15.	Gävleborg	27%
16.	Västra Götaland	26%
17.	Norrbottn	25%
18.	Östergötland	24%
19.	Kronoberg	17%
20.	Västmanland	16%
21.	Jönköping	14%
	Totalt	30%

³ Tabellen visar svaren på frågan ”Anser du att du har erhållit den fortbildning du behöver (på betald arbetstid) för att kunna ge en god och säker hälso- och sjukvård?” och lägger samman svarsalternativen ”instämmer inte alls” samt ”instämmer i låg utsträckning”

Tabell 2. Regionala resultat. Andel fysioterapeuter som inte har en överenskommen fortbildningsplan med sin arbetsgivare⁴ / *ordning från högst till lägst andel*

1.	Örebro	64%
2.	Västerbotten	62%
3.	Jämtland / Härjedalen	58%
4.	Norrbotten	56%
5.	Uppsala	53%
6.	Dalarna	52%
7.	Halland	50%
8.	Kalmar	50%
9.	Sörmland	49%
10.	Gävleborg	48%
11.	Västernorrland	47%
12.	Blekinge	45%
13.	Värmland	45%
14.	Skåne	42%
15.	Gotland	40%
16.	Stockholm	40%
17.	Östergötland	37%
18.	Kronoberg	36%
19.	Västra Götaland	35%
20.	Västmanland	32%
21.	Jönköping	25%
	Total	44%

⁴ Tabellen visar svaren på påståendet "Jag och min chef kom överens om en plan för min fortbildning" och lägger samman svarsalternativen "instämmer inte alls" samt "instämmer i låg utsträckning"

Tabell 3. Regional fördelning. Andel fysioterapeuter som inte har tillräckligt med pengar avsatta för fortbildning. *I ordning från högst till lägst andel* ⁵

1.	Örebro	83%
2.	Uppsala	79%
3.	Dalarna	77%
4.	Värmland	76%
5.	Västerbotten	76%
6.	Sörmland	75%
7.	Halland	74%
8.	Kalmar	74%
9.	Blekinge	73%
10.	Gävleborg	72%
11.	Västernorrland	72%
12.	Jämtland / Härjedalen	69%
13.	Stockholm	69%
14.	Gotland	65%
15.	Norrbotten	64%
16.	Kronoberg	63%
17.	Skåne	63%
18.	Östergötland	60%
19.	Västra Götaland	58%
20.	Västmanland	52%
21.	Jönköping	46%
	Total	67%

⁵ Tabellen visar svaren på påståendet ” Det fanns tillräckligt med pengar avsatta för min fortbildning” och lägger samman svarsalternativen ”instämmer inte alls” samt ”instämmer i låg utsträckning”

Om Fysioterapeuterna

Fysioterapeuterna tillvaratar medlemmarnas fackliga intressen och utvecklingen av vår profession. Tillsammans är vi cirka 12 000 fysioterapeuter som arbetar för en hållbar hälso- och sjukvård och ett hållbart yrkesliv med bra villkor. Omkring 1 400 av våra medlemmar driver egna företag inom fysioterapi.

Vi tecknar, i egen kraft eller i samarbete med andra förbund, kollektivavtal med medlemmarnas arbetsgivare. Kollektivavtalen är en grund för trygghet och goda villkor i arbetslivet.

Vi är också aktiva i utvecklingen av vår profession, bland annat genom arbetet i våra sektioner, genom att bevaka vårt vetenskapliga kunskapsområde, delta i arbeten med kliniska riktlinjer samt genom att lämna svar på remisser som rör vår professions yrkesutövande.

Vårt yrke har utövats i Sverige sedan 1800-talets andra hälft och sjukgymnaster fick legitimation 1887. 2014 bytte yrket namn från sjukgymnast till fysioterapeut. Legitimationen som fysioterapeut är en garanti för att personen har de kunskaper, färdigheter och egenskaper som krävs för yrket. Den är också ett erkännande från samhället på att vårt yrke kräver spetskompetens.

Kunskapsområdet fysioterapi är en viktig del av hälso- och sjukvården. Fysioterapi baseras på forskning och beprövad erfarenhet om hur biomedicin, psykologi och omgivningsfaktorer samverkar vid hälsa och ohälsa. Fysioterapeuters arbete genomsyras av hållbarhet utifrån miljömässiga-, sociala- etiska- och kostnadseffektiva aspekter. Vi bidrar till att vården blir kostnadseffektiv, hållbar, av hög kvalitet och leder till en bättre livskvalitet för den enskilda personen.